

E-rēķinu operatori Latvijā: Kas jāzina uzņēmumiem un pakalpojumu sniedzējiem? 1/23/25

Gatavojoties e-rēķinu obligātajai ieviešanai no 2026. vai 2027. gada, Latvijā pieaug interese gan par e-rēķinu operatoru lomu, gan par attiecīgo tiesisko ietvaru Latvijas Republikā (LR). Lai gan normatīvais regulējums vēl ir fragmentārs, uzņēmumiem jau šodien ir jāspēj izvērtēt pakalpojumu sniedzēju piedāvājumu un tehnisko atbilstību, lai savlaicīgi sagatavotos pārmaiņām. Šajā rakstā aplūkoti jautājumi, kas saistīti ar e-rēķinu operatoriem LR un atbilstoša sadarbības partnera izvēli.

Kas ir e-rēķinu operators, un kāpēc ir svarīgi izvēlēties pareizo operatoru?

E-rēķinu operators ir uzņēmums vai platforma, kas palīdz citiem uzņēmumiem izveidot, nosūtīt un saņemt elektroniskos rēķinus strukturētā formātā. Atšķirībā no rēķiniem PDF formātā strukturētie e-rēķini ir paredzēti to automātiskai apstrādei grāmatvedības sistēmās – to datus, kas ir ietverti noteiktā, standartizētā veidā, ir iespējams nolasīt bez cilvēka iesaistes.

LR normatīvajos aktos pašlaik nav noteikts, kas juridiski ir e-rēķinu operators, kādas ir tā tiesības un pienākumi. Šādiem pakalpojumu sniedzējiem nav arī oficiāla reģistra vai licencēšanas sistēmas. Tas nozīmē, ka visi uzņēmumi, kuri piedāvā tehnisku risinājumu e-rēķinu apstrādei, var saukt sevi par e-rēķinu operatoru, ja tas nodrošina atbilstošu funkcionalitāti.

Tā kā oficiāli apstiprināta “drošu” vai “kvalificētu” operatoru saraksta LR nav, šobrīd uzņēmumiem, kuri meklē e-rēķinu risinājumu, jāuzņemas lielāka atbildība par pakalpojuma sniedzēja izvērtēšanu.

VID informatīvais saraksts palīdz orientēties tirgū

Lai gan Latvijā nav oficiālā e-rēķinu operatoru reģistra, Valsts ieņēmumu dienests (VID) ir izveidojis informatīvu sarakstu ar uzņēmumiem, kuri sniedz e-rēķinu atbalsta pakalpojumus – e-rēķinu operatori, grāmatvedības sistēmas uzturētāji, IT uzņēmumi u.c. Šajā sarakstā iekļauti gan vietējie, gan ārvalstu pakalpojumu sniedzēji, kuri piedāvā dažāda veida pakalpojumus e-rēķinu jomā.

Svarīgi uzsvērt, ka iekļaušana šajā sarakstā nav oficiāla kvalitātes zīme vai sertifikācija. VID neizvērtē sniegto pakalpojumu atbilstību, bet gan apkopo informāciju, lai uzņēmumiem būtu vieglāk atrast potenciālos sadarbības partnerus. Šis saraksts ir rekomendējošs, nevis saistošs.

Ja uzņēmums pats sniedz ar e-rēķinu jomu saistītus pakalpojumus un vēlas iekļaut sevi šajā sarakstā, tas var vērsties VID Elektroniskās deklarēšanas sistēmā (EDS), norādot tēmu “Iekļaušana e-rēķinu pakalpojumu sniedzēju sarakstā”¹.

No lietotāja viedokļa šis saraksts ir labs orientieris izvērtēšanas sākšanai, taču vienmēr ir jāpārbauda:

- ko tieši reģistrētais uzņēmums piedāvā,
- kādus formātus atbalsta,
- vai pakalpojumu sniedzējs nodrošina savienojamību ar jūsu grāmatvedības sistēmu,
- vai ir pieejams klientu atbalsts,
- kā tiek nodrošināta datu aizsardzība.

Tehniskās un juridiskās prasības – kas jāņem vērā, izvēloties operatoru?

Lai gan LR nav obligātas sertifikācijas vai akreditācijas e-rēķinu operatoriem, VID ir izstrādājis virkni rekomendāciju, lai palīdzētu uzņēmumiem izvērtēt šā pakalpojuma sniedzēju kvalitāti. Tās atspoguļo labāko praksi un ietver vērtīgus atskaides punktus.

Tehniskie aspekti

Izvēloties operatoru, pievērsiet uzmanību šādiem kritērijiem:

- formātu atbalsts: vai tiek atbalstīts LR e-rēķina standarts (LVS EN 16931-1:2017) un starptautiskais PEPPOL BIS Billing 3.0?
- sistēmas savietojamība: vai tiks nodrošināta automātiska datu apmaiņa ar VID informācijas sistēmu?
- datu drošība: vai tiek izmantota šifrēšana (TLS 1.2 vai 1.3), nodrošināta piekļuves kontrole un lietotāju autentifikācija (eParaksts, eID u.c.)?
- uzticamība un veiktspēja: vai operatoram ir darbības turpināšanas plāns un augsts sistēmas aizsardzības līmenis)?

Juridiskie aspekti

Būtiski ir, lai operatoram būtu:

- skaidra datu aizsardzības politika, kurā definēti apstrādātie dati un to izmantošanas mērķis;
- datu apstrādes līgums ar klientiem;
- iekšējās drošības vadlīnijas un regulāri auditi;
- klientu atbalsta centrs un pieejama dokumentācija par sistēmas darbību.

PEPPOL – starptautiska iespēja, nevis pienākums

Lai arī Latvijā vēl nav ieviests centrālais e-rēķinu apmaiņas mezgls vai nacionālais PEPPOL piekļuves punkts, uzņēmumiem jau šobrīd ir iespēja pievienoties PEPPOL tīklam – starptautiskai platformai, kas nodrošina standartizētu elektronisko dokumentu apmaiņu.

PEPPOL (Pan-European Public Procurement On-Line) nodrošina standartizētu un drošu e-rēķinu apmaiņu visā Eiropā, īpaši noderīgu uzņēmumiem ar ārvalstu partneriem.

Ko tas nozīmē Latvijas uzņēmumiem?

- pievienoties PEPPOL var brīvprātīgi, izmantojot kādu no akreditētajiem PEPPOL Access Point sniedzējiem;
- tas ir maksas pakalpojums, kas sniedz būtiskas priekšrocības starptautiskā sadarbībā,
- PEPPOL nodrošina augstu savietojamības un uzticamības līmeni, jo dalībniekiem jāievēro stingri tehniskie un drošības standarti.

Detalizēta informācija par PEPPOL tīklu, tā darbību un reģistrācijas iespējām pieejama oficiālajā mājaslapā: <https://peppol.org/about/>

Rīcības plāns uzņēmumiem

E-rēķinu operatora izvēle vairs nav tikai tehnisks jautājums – šis aspekts ir kļuvis par būtisku uzņēmējdarbības daļu. Ja e-rēķinu apmaiņai plānots izmantot e-rēķinu operatorus, Jau tagad ir ieteicams izvērtēt un izvēlēties uzņēmumam visatbilstošāko e-rēķinu operatora pakalpojumu sniedzēju. Jo ātrāk uzņēmums būs spējīgs izpildīt e-rēķinu prasības, jo mazākas būs šā pārejas procesa izmaksas.

¹ <https://www.vid.gov.lv/lv/media/27231/download?attachmen>